

Pr. 2053



SLOVENKA

GLASILO
SLOVENSKE PROTIFAŠISTIČNE ŽENSKÉ ZVEZE ZA
PRIMORSKO

Leto II.

Štev. 5.



Nauki sporazuma

Teheranska konferenca je dala osnovo za nov borbeni zalet Evrope. Danes, ko že izvršujejo sklepe konference vsi zavezniki in ko jih izvaja jo tako pri vojaških operacijah kot pri političnem urejevanju, je pomen Teheranske konference pač že vsakomur razviden. Protifašističnim borbam je pripravila konferenca nove velike zmage, fašistom in njihovim pomagačem po posameznih evropskih deželah pa strah in trepet. Poizkusi fašistov in računil izdajalcev na razkol v zavezniskem taboru so doživeli nov polom. Vojaški in politični razvoj v zadnjih tednih je dokazal, da je blok zaveznikov: Anglije, Sovjetske Zveze in Amerike vedno trdnjši in da so vedno enotnejši njihovi naporji za čim hitrejšo in čim popolnejšo zmago nad fašizmom. Ta enotnost zaveznikov prinaša nam skorajšnji zmagovit konec vojne, sovražnikom pa približuje zlom in kazen za vsa grozodejstva, ki so jih vršili nad evropskimi ljudstvi.

Jugoslovanski narodi so pod modrim vodstvom maršala Tita v več kot triletni borbi ves čas za sledovali cilj, ki ga danes izvršujejo vsi zavezniki, to je borili smo se proti fašizmu in vsem njegovim pomagačem. Nujno je, da so združeni zavezniki morali voditi račun o tej naši borbi in s tem je postalo nujno tudi to, da dobi naša NOVJ zaslužen priznanje. Potrebna je bila triletna borba, da si je resnica o nas odprla pot v svet. To dejstvo vezano na poudarjeno željo naše ga vodstva, da se ostvari čim širša enotnost jugoslovanskih narodov za zadnji vojni napor, je da lo pogoje za sporazum med predsednikom Nacionalnega Komiteta Osvoboditve Jugoslavije tovarišem maršalom Titom in predsednikom jugoslovanske kraljeve vlade dr. Šubašičem.

Sporazum, katerega točke smo v naši literaturi že večkrat objavili, pomeni priznanje naše NOVJ pod vodstvom maršala Jugoslavije tovariša Tita

kot edine zavezniške sile na ozemlju Jugoslavije. Sporazum je priznal vse pridobitve jugoslovanskih narodov v triletni borbi s priznanjem federativne, demokratične ureditve Jugoslavije z njeno začasno upravo AVNOJ-em in NKOJ-em. Naloga kraljeve vlade v Londonu je po sporazumu ta, da skrbi za oskrbovanje narodov Jugoslavije s pomočjo ino zemstva, da skrbi, da bo delo v inozemstvu odgovarjalo delu doma ter da štiti interese naših narodov in naše NOVJ v inozemstvu. V 6 članski kraljevi vladi v Londonu sta dva odposlanca NKOJ-a. Sporazum potrjuje sklep II. zasedanja AVNOJ-a, da bodo vprašanje kralja rešili narodi Jugoslavije po popolni osvoboditvi domovine.

Tako so bili doma in pred svetom dokončno razbiti vsi poizkusi za razbijanje enotnosti jugoslovanskih narodov v NOVJ in pod vodstvom AVNOJ-a, tako so bila izpodnežena tla vsem poizkusom vojaških formacij, ki so trdila, da se mimo NOVJ naslantjajo na zaveznike odnosno na kraljevo jugoslovansko vlado v Londonu. Izdajstvo Mihajloviča in domobrancev je bilo razkrinkano. Domobranski in četniški vojaki so postavljeni pred dejstvo: ali se pridružijo NOVJ pod vodstvom maršala Tita ali pa bodo brezpogojno delili usodo nemških fašistov. Možnosti za skrite igre ni več.

Nam pa so dogodki doma in po svetu razširili naše naloge. Dogodki po svetu so nam pokazali, da se bliža hiter zlom hitlerjancev, da se bliža naša končna zmaga. Dogodki doma so nam potrdili le gitimacijo edinega zastopnika volje združenih za veznikov na ozemlju Jugoslavije. Od nas samih pa je odvisno, kdaj bo naša domovina osvobojena. In kot nam razvoj omogoča, tako tudi zahteva od nas, da do skrajnosti stopnjujemo napore za zmago. Omogoča nam to zato, ker so slovenske ljudske množice spoznale, da je bila edina pot brezpogojnega boja proti fašizmu pravilna, ker so spoznale, da je enotnost Osvobodilne Fronte in trdnost nje nega vodstva vodila naš narod od zmage do zmage in ker so spoznale, da je rešitev domovine le v skupnem boju vseh Slovencev. Sporazum nam omogoča, da pritegnemo še nove sile v naš boj tudi za

to, ker je stopnjeval razkroj v vrstah domačih izdajalcev od Nediča do Paveliča, Rupnika in Mihajloviča.

Velike so s tem naloge, ki nam jih nalaga to zadnje obdobje domovinske vojne. Stopnjevati moramo mobilizacijo vseh Slovencev za dokončni izgon sovražnikov iz naše svete domovine. Mobilizacija mora obseči vse ljudstvo in vsa sredstva naroda. Kar je za orožje sposobno, mora v zadnji boj s Titovo vojsko, vse ostalo mora stopnjevati svoje delo v zaledju. Pritegniti moremo v boj vse skrivače. Njihov beg je nečasten in strahopeten ter je zločin nad slovenskim narodom, zločin nad ljudsko oblastjo. Pokazati moramo domobrancem njihovo pot izdajstva, pokazati jim moramo, kako jih varajo njihovi voditelji, pokazati jim moramo, da nima njihova borba drugega izhoda, kot pot pred narodno sodišče. Razbiti moramo četniške agente, razkrinkati njihovo gestapovsko izdajalsko vlogo.

Vendar so naši Narodno Osvobodilni Odbori da nes od vseh zaveznikov priznana oblast, so slovenska ljudska oblast. Gre nam za vse Slovence. In čeprav nič ne more iztrgati zmage, odpiramo še zadnja vrata vsakemu, ki se hoče pridružiti naši borbi in v njej omiliti prejšnje napake.

Kdor pa še danes stoji ob strani ali celo kot četnik odnosno domobranec podpira nemške fašistične okupatorje, ta ne spada v slovenske vasi, vse take mora slovenska vas že danes izvreči in iz vaške skupnosti mora izključiti tudi vse one, ki tem izdajalcem kakorkoli pomagajo.

Mnogo lahko napravi slovenska žena, da bo naša domovina čim prej svobodna. Slovenska žena je prevzela vse delo na terenu, da je s tem omogočila mobilizacijo vseh mož za NOV. In še je prav slovenska žena tista, ki more in mora odpreti očči zaslepljencem, ki še niso našli poti v enotno borbo slovenskih in jugoslovanskih narodov pod vodstvom našega prvega borca maršala Jugoslavije TITA.

Lev Modic

„TEKMOVANJA ZMAGE“

IOOF slovenskega naroda razpisuje narodno "Tekmovanje zmage".

1.) "Tekmovanje zmage" ima namen do skrajnosti zvišati borbena enotnost slovenskega naroda, stopnjevati borbene napore slovenskega ljudstva v narodno osvobodilni borbi s popolno mobilizacijo vseh narodu zvestih sil, približati zmago in se na njo pripraviti.

2.) Tekmovanje bo trajalo od 20. avgusta do 20. oktobra 1944.

3.) Teknuje se na vseh področjih narodno osvobodilne borbe in v izgradnji nove slovenske oblasti za izvršitev postavljenega načrta in za dosego najboljšega uspeha preko postavljenega načrta v okviru tekmovalnega načrta združene Slovenije.

4.) Teknujejo vse organizacije OF. Tekmovanja naj se udeleži vsak Slovenec in vsak slovenski kraj.

5.) Tekmovanje organizirajo in vodijo po navo dilih IOOF Okrožni, rajonski in terenski odbori OF s pomočjo odborov množičnih organizacij OF: Slovenske Protifašistične ženske Zveze (SPŽZ), Zveze Slovenske Mladine (ZSM) in drugih.

6.) Uspehe tekmovanja ocenjuje IOOF za posamezna Okrožja, Okrožni odbori OF za svoje rajonske odbore, rajonski odbori OF za svoje terenske organizacije in terenski odbori OF za posameznike svoje organizacije v številni člani SPŽZ in ZSM takoj po izvršenem tekmovanju.

7.) IOOF nagradi najboljše okrožje, v vsakem okrožju najboljši rajonski odbor, v vsakem rajonskem odboru najboljši terenski odbor in v vsakem terenskem odboru najvrednejšega moškega ali ženske in mladince oziroma mladinko s posebno nagrado in priznanjem.

8.) Podrobno poročilo o uspehih tekmovanja in oceno za najboljšo trojico pošljejo terenski odbori OF Okrajnemu odboru OF do prvega novembra. Ra-

onski odbori OF pošljejo poročilo o tekmovanju, opremljeno z oceno terenskih organizacij ter posameznikov iz terenskih odborov ter predloge za nagrado Okrožnemu odboru OF do 10. novembra, isto pa Okrožni odbori OF preko svojega Pokrajinskega odbora Izvršnemu odboru do 20. novembra t.l.

Tekmovanje se vrši in zaključa:

1.) V okviru tekmovalnega načrta združene Slovenije.

2.) Po posebnem pravilniku o tekmovanju, kar oboje prejmejo vse organizacije OF od svojih nadrejenih odborov OF.

3.) In po navodilih v posebnem glasilu, ki ga bo izdajala za čas tekmovanja Komisija za tekmovanje pri IOOF.

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

za IOOF:

Sekretar:

Boris Kidrič l. r.

Predsednik:

Josip Vidmar l. r.

„TEKMOVANJE ZMAGE“

NAŠA PRVA DOLŽNOST

Naše prvo tekmovanje je izpadlo v splošnem prav dobro. Skoraj povsod so tovarišice prekoračile okvirni načrt, katerega smo si stavile. S koliko večjo vneto se bomo oprijele zdaj novega tekmovanja, saj je to "Tekmovanje zmage". Ime samo nam pove, da moramo vsi, prav vsi Slovenci tekmo vati v izvrševanju svojih dolžnosti, da bomo s tem čimprej dosegli zmago. To tekmovanje je zasnovano tako široko, da prav nobeno delo ne sme stati izven njega.

Tekmovale bomo v tem, da:

1. mobiliziramo vse sile za našo vojsko. Noben za orožje sposoben moški ne sme ostati doma! Vzgojimo vas, da bo sama izročila skrivače, ubežnike in pobegle domobrance! Mobilizirajmo tudi

naše tovarišice!

2. Da bo naša vojska dovoljno oskrbovana s hrano, da zanje peremo in šivamo.

3. Da mobiliziramo vse naše tovarišice za bolničarke, za delo v vojaških edinicah.

4. Da oskrbujeemo naše bolnice s hrano in sanitetnim materialom.

5. Da delamo za razkroj v sovražnih vrstah s tem, da jim z letaki, z literaturo in ustno prikažemo, da so na napačni poti in jih pripeljemo v naše vrste.

6. Da sodelujemo pri graditvi naše narodne oblasti, da se zlasti udeležujemo Krajevnih zborov volivcev in pomagamo Komisiji za ugotovitev zločinov, odsekoma za socialno skrbstvo in za obnovo ter našemu Rdečemu križu.

7. Da politično dvignemo našo vas s političnimi in čitalnimi sestanki in predvsem s tem, da damo vsakemu delo.

8. Da kulturno dvignemo našo vas s kulturnimi prireditvami, s knjižnicami in čitalnicami, da organiziramo dopolnilstvo, z ustanavljanjem šol in večernih tečajev, pevskih zborov in orkestrov.

9. Da pritegnemo vse mlačneže, ki so stali do slej ob strani.

10. Da dvignemo naše gospodarstvo in gospodinjstvo s tem, da posvetimo vso skrb spravljanju pridelkov, jesenski setvi, živinoreji, predvsem prašičjereji.

Še mnogo dela bi se dalo našteti. Še enkrat: nobeno še tako malenkostno delo ne sme stati izven tekmovanja!

Vključite se v načrt, katerega je postavila naša vas!

Glejte, da se bo tekmovanje izvršilo čim hitreje in čim boljše!

Od nas je odvisno, da si preko tekmovanja zmage čim prej priborimo zmago!

SLOVENSKE IN HRVATSKE ŽENE

MANIFESTIRAJO SKUPNO ZA TITOVO JUGOSLAVIJO PO SPŽZ

Pošiljam vam vrstice, ki sem jih oživela na prvem kongresu APŽ za Hrvaško Istro. Iz Slovenskega Primorja se nas je udeležilo kongresa 7 tovarišic in sicer 3 tovarišice iz Brkinskega okrožja, 4 pa iz Istre. Srečanja z brati Hrvati smo se zelo veselile, nismo pa pričakovale take pri srčnosti, ki smo jo občutile že ob srečanju prvih patrol, ki so nas spremljale od stanice do stanice. Med potjo, ko smo se bližale cilju, so nas ves čas spremljala zavezniška letala. Sli so ravno Reko bombardirat. Ob gmenju bombnikov se nam je zdela pot krajša in lažja. Vsa naša srca so govorila, to so naši zavezniki, konferenco gre go pozdravit. Tovarišice iz Hrvatske Istre so bile že obveščene o našem prihodu in so nam prišle nasproti. Ko so nas spremljale v bližnjo vas, so ljudem pripovedovale z velikim veseljem, da smo me Slovenke, delegatke iz Slovenskega Primorja. Seveda je bilo nato polno vzklikenja: "Živele Slovenke", "Živelo bratstvo jugoslovanskih narodov".

Konferenca se je vršila sredi gozda. Pogled na sprevod, ki se je pomikal iz vasi v gozd nas je vse zadivil. Bilo je nad 2000 civilnega prebivalstva, od najmlajših pionirjev pa do najstarejših osivelih manic in očetov. Okrog 1000 pa je bilo vojske. Nad sprevozom je vihralo okrog 30 jugoslovanskih zastav. Poleg tega so vihrale še angleške, ruske in ameriške ter italijanske zastave, ker je bila na konferenci zastopana tudi italijanska manjšina.

Točnega programa o poteku kongresa si nisem mogla zapomniti, zato bom omenila le nekatere stvari.

Konferenco je otvorila tovarišica iz Okrožnega odbora APŽ. Prvo so pozdravili konferenco pio

nirji, nato pa je II. hrvaška brigada napravila paradni de-
file. Ploskanje in vzklikanje je bilo nepopolno.
Malokatero oko pa je pri tem ostalo suho. Sledil
je nato govor tovarišice Dine, članice Ob.K KPH.
Nato je pozdravila konferenco tovarišica Mara,
predsednica AFŽ za Hrvaško Istro. Pozdravil je
kongres tudi komisar II. brigade, nato kapetan i-
talijanskega bataljona v imenu italijanske narod-
ne manjšine, prav tako tudi Alma, zastopnica ita-
lijanskih žena v Trstu. Z velikim veseljem so
sprejele v program tudi naš pozdravni govor.

Konferenco je prišel blagosloviti duhovnik iz
bližnje vasice. Blagoslovil je tudi nov omladin-
ski bataljon "Olga Ben", ki se je ta dan formi-
ral. To ime je dobil po padli, hrabri partizanki.
Zmolili so pri tem slovesu očenaš v spomin pad-
lim žrtvam. Priletnega duhovnika je to zborovanje
zelo genilo. Izjavil je, da ne najde primernih be-
sed, s katerimi bi izrazil to, kar čuti ob pogle-
du na te junaške žene, ki so prvič v svojem živ-
ljenju prosto spregovorile. Za tem je sledil kra-
tek odmor, po katerem je bila kulturna priredi-
tev. Program je bil zelo obširen in lep. Vprizo-
rili so nekaj iger iz partizanskega življenja. V
kulturni program pa so z veseljem sprejeli tudi
naše točke. Slovenska delegacija je nastopila s
slovenskimi narodnimi in partizanskimi pesmi in
s simbolično sliko "Naša trobojnica". Sledila je
temu tudi prosta zabava - ples. Tovarišice so na
plesu po svoji tradicionalni navadi v narodnih
nošah plesale svoj narodni ples "kolo".

Drugi dan konference pa so imenovali "delov-
ni dan". Tovarišica Dina je podala politični re-
ferat. Govorila je o uspešnih naše borbe, kako smo
uspeli ustanoviti svojo narodno oblast, o brat-
stvu vseh narodov Jugoslavije. Povedala je tudi
zakaj je stara Jugoslavija propadla, govorila je
o razvoju žene, kako je bila žena zatirana v fa-
šističnih državah in o pravicah in enakopravnos-
ti, ki jo je dosegla žena v naši borbi.

Tovarišica Madja je podala organizacijski re-
ferat. Referat je obsegal ves potek gibanja žene

v Hrvatski Istri. Vsa organizacija AFŽ v Istri je še zelo mlada, vendar pa imajo danes po večini skoraj vse žene v organizaciji. S tem, da so žene zajete v organizacijo, so postale zelo borbene. Tudi v Hrvatski Istri so žene danes velika opora vojski, skoraj vso oskrbo vojske so prevzele na svoja ramena. Borbenost teh žena se je pokazala posebno v diskusiji, ki je sledila po končanem referatu tovarišice Nadje. Oglasile so se tukaj žene vseh slojev in starosti. Ti vtisi bodo ostali nepozabni. Videl si staro mamo 75 let, ko je izjavila, da od začetka dela za partizane in da je danes ponosna, da je članica delovne čete. Druga je izjavila: "Edinega sina sem dala v borbo, a žal mi je le to, da jih nimam deset." Tretja pravi: Nemci so mislili, da jih bomo čakali s cvetjem in belimi zastavami, mi pa smo "pučali" nanje. Slišale smo klic: mi nočemo Nemcev, ne fašistov, mi hočemo tovariša Tita in federativno Jugoslavijo. Oglašale so se tudi tovarišice iz Pole in Reke ter žene, ki so govorile v imenu italijanskih protifašistk. Pri tem so izpovedale žene vse trpljenje, ki so ga občutile za časa fašizma, pokazale pa so tudi veliko ljubezen, ki jo čutijo do narodno osvobodilne borbe in veselje, da lahko pomagajo v tej borbi.

Po končani konferenci smo s tovarišicami aktivistkami stopile v tesne stike. Da bo povezanost med nami čim tesnejša, smo sklenile, da si bomo dopisovale in zamenjavale literaturo, ker imajo tovarišice iz Hrvatske Istre iste težave pri delu kot jih imamo mi, predvsem pa, da se čim tesnejše povežemo z našimi tovarišicami iz Hrvatske.

O konferenci bi morala še veliko več napisati. Ako bi hotela opisati vse, kar sem tam doživela, kar sem čutila ob tem velikem zborovanju, bi morala napisati celo knjigo. To ni bil samo kongres AFŽ. To je bila manifestacija bratstva med narodi Jugoslavije, to je bila velika manifestacija za federativno Jugoslavijo. Podrli smo umetne meje, ki so nas ločile, prenehale so se so

vražnosti, katere je fašistična beograjska čarši
ja trosila med narodi Jugoslavije. V popolni e=
notnosti in tesni povezanosti se borimo vsi za na
šo novo Jugoslavijo, za Titovo Jugoslavijo!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Mira

Nasima vzorčicama Marti in Savi

Iznenadila nas je presunljiva vest, da je iz
trgala okupatorjeva roka iz vrst SPZZ dve
izmed najboljših tovarišic Marto, sekretarko Po-
krajiskega odb. SPZZ za Gorenjsko in Savo, člani
co Pokr. odb. SPZZ za Gorenjsko.

Tovarišica Marta - Minka Peternel je bila men
da najbolj znana in najbolj priljubljena aktivis
tka na Gorenjskem. Kot preprosta poštna delavka
je vživala med ženami neverjetno zaupanje in lju
bezen. Bila jim je vzgled matere, žene in aktivi
stke. Delala je z njimi od prvih dni okupacije.
Tolažila jih je, ko je hitlerjevska zver selila
in požigala gorenjske vasi, bodrila jih k delu za
narod, z njimi se je veselila velikih uspehov na
še borbe. Vse je žrtvovala borbi za svobodo. Za-
pustila je nad vse ljubljene tri otročiče, loči-
la se je od moža, katerega so Nemci zaprli že 18.
VII. 1941., ločila se je od doma ter se vsa pre-
dala delu za narod. Najvišjo žrtev pa je položi-
la na oltar svobode, ko so jo belogardistični stre-
li za vedno iztrgali iz objema otrok, iz vrst ne
štetih tovarišic, ki so gledale v njej svojo vzor
nico.

Tovarišica Sava je posvetila borbi slovenske
ga naroda vso svojo mlado neizčrpno moč, delala
je z neizmerno požrtvovalnostjo. Bila je odlična
in borbena. Pri svojem delu ni poznala zaprek.

Silno se je razveselila, ko je bila poklica=
na na politično šolo na osvobojenem ozemlju. Pi-

smo, ki jo je klicalo v šolo, se je spotoma zaka-
snilo in Sava je uvidela, da bi zamudila, čeprav
bi še tako hitela preko hribov in ravnin. Takrat
se je pokazala njena odločnost. Vtihatapila se
je v Jesenice, naročila avto ter se peljala do
Litije, odkoder je hitela naprej do cilja. Na po-
vratku je postala žrtev izdajalske zasede. Padla
je, ko se je vsa srečna vračala, da bo zdaj z no-
vo pridobljenim znanjem še več koristila narodu.
Že mrtvo so razmesarili z noži in puškinimi kopi-
ti. Podivjan švabobranski zločinec pa je pripel
na njeno okrvavljeno truplo list z napisom: Tako
se bo zgodilo z vsakim!

Tovarišic Marte in Save ni več. Njuna žrtev pa
nam kliče, da naša borba še ni končana, da jo mo-
remo nadaljevati, dokler ne bo kaznovan sleherni
okupator, sleherni švabobranec, dokler ne bo ma-
ščešana njuna žrtev in sleherna žrtev za svobodo.

Veličastno narodno zborovanje

V V I P A V S K I D O L I N I

Ob najhujši sovražni ofenzivi, ko so se zgr-
nile sovražne sile v varljivem upanju, da razbi-
jejo naš IX. korpus, je vsa Primorska slavila ve-
lik praznik. Ljudstva ni motilo regljanje stroj-
nic. Vedelo je, da bo to regljanje strojnic pri-
neslo zopet veliko zmago naše vojske nad pobesne-
lim sovražnikom, zato se je zbralo okrog 6 tisoč
ljudi, da skupno proslavi vse dosedanje velikan-
ske uspehe naše narodne borbe pod vodstvom marša-
la Tita, predvsem pa velikanski uspeh: sporazum
med maršalom Titom in zastopnikom kraljeve vla-
de dr. Subašičem. To je bila obenem tudi manife-
stacija slovanstva in pa zavezništva, ker so bi-
li navzoči zastopniki vseh treh zavezniških na-
rodov.

Dohodi na zborovališče so z gledali kot pisa-
ne prepevajoče reke. Iz vseh strani so se valile

ogromne množice ljudstva, ki so nosile nešteto zastav in napisnih tabel. Videl si mladino v slikovitih narodnih nošah, poleg starih očancev in mamic, ki so bile oblečene v svečano črnino. Mnogi so hodili po celi dan. Pustili so delo, hodili so po strmih skalnatih poteh, da se izognejo sovražnih zased, šli so skozi regljanje strojnic in še več bi žrtvovali, samo da bodo skupno pred zavezniki manifestirali pripadnost k Titovi Jugoslaviji in veselje na sporazumu Tito - Šubašič, ki predstavlja popolno priznanje vseh pridobitev naše triletno borbe, torej tudi priznanje naše novo zgrajene ljudske oblasti.

Ljudstvo se je zbralo na pobočju gozdnatega hriba. Zgrnilo se je okrog lesenega odra, ki je bil okrašen s cvetjem in našimi ter zavezniškimi zastavami. Nepopisno je bilo navdušenje ljudstva, s katerim je pozdravljalo zastopnike vojske in oblasti, zastopnika duhovščine ter zastopnike za zavezniških sil. Z velikim navdušenjem je bil pozdravljen tovariš dr. Vilfan, ki je orisal vse upehe naše dosedanje borbe. Posbej se je ustavil pri sporazumu Tito - Šubašič, ki je za nas največji politični uspeh, ker pomeni za nas priznanje vseh pridobitev triletno borbe in ker je zlo mil hrbtenico domačim izdajalcem. Pomudil se je pri spomina na tovariša Srebrnič, najstarejšega borca za svobodo Slovenskega Primorja, ki je žrtvoval svoje življenje v izvrševanju svoje narodne dolžnosti. Od množice pozdravljen je povzel besedo vodja anglo-ameriške misije major Wood. Povdarjal je važnost zgodovinskega trenutka, ko se srečata na našem ozemlju obe zavezniški misiji. Zahvalil se je vsem tistim, ki so z borbo ali kakorkoli pomagali, da je omogočeno to srečanje in ta manifestacija. Sodelovanje med nami in zavezniki je tako veliko, da ga svet sedaj še ni ti ne razume v vsej veličini, vendar je to šele predhodnica za tisto sodelovanje, ki bo po vojni. Navdušeno vzklikanje dolgo ni hotelo pomehati, ko je povzel besedo zastopnik Rdeče Armade podpolkovnik Ribačenkov: Dragi tovariši! Bratje Primor

ci! Dovolite mi, da vam v imenu Sovjetske Zveze in herojske Rdeče Armade izročim plamteče borbeno pozdrave! Več kot tri leta je krvavi fašizem izvrševal najstrašnejša grozodejstva na ozemlju Slovenije, Jugoslavije in Rusije. Fašizem je strašni pojav za vse človeštvo, je zločinsko ubijanje žena, starcev in nebogljjenih otrok. Sovjetska Zveza z veliko ljubeznijo spremlja vaše trpljenje in borbe za svobodo. Slovenci, kakor vsi Jugoslovani in zavezniki so doprinesli še strašne žrtve za svobodo. Toda vaše trpljenje bo nagrajeno s svobodo, v kateri si boste zgradili mirno življenje. Za to vam jamčijo veliki uspehi RA, Anglo-ameriških sil in Narodno Osvobodilne Vojske, ki bodo kmalu strnili svoje zmagovite zastave v samem Berlinu.

Burno pozdravljeni so govorili množici še naslednji govorniki: tovariš politkomisar IX. Korpusa Janez Hribar, je opisal razvoj in uspehe naše vojske. Povdarjal je, da bo naša vojska zadajala sovražniku težke rane do popolne zmage in da bo maščevala bazoviške žrtve in vse druge žrtve sovražnega terorja na naših tleh. Zastopnik SNOS-a tovariš Miha Marinko je govoril izčrpno o sporazumu Tito - dr. Šubašić in o njegovem velikanskem pomenu za nadaljni potek naše borbe. V imenu krščanskih socialistov je govoril tovariš Janez Stanovnik. Opisal je, kako modro je znala povezati Osvobodilna Fronta v osvobodilno gibanje vse stranke ter vse sloje. Ker ima za saboj vse ljudske množice, je res prava oblast. Tovarišica Lidija Šentjurač je zastopala CK KPS. Govorila je o zadugah KP v naši skupni borbi. Spomnila se je noštetih žrtov, katere je dala v borbi za svobodo. Podala je zaobljubo, da Komunistična Partija tudi v poslednjem jurišu ne bo štedila svojih žrtev.

Govor tovarišice Nuše, članice Pokrajinskega odbora SPŽZ prinašamo dobesedno: V imenu SPŽZ se pridružujem izvajanjem ostalih govornikov. Iz vseh krajev prelepe Goriške so se zbrale množice, da dajo duška radosti nad sijajnimi uspehi našega

narodno osvobodilnega gibanja doma in v mednarodnem svetu in nad našo enotnostjo, ki je dobila izraz v Tito - Šubašičevem sporazumu. Četrto stoletje mučena Primorska je vstala novo prerrojena, da dokaže, da niso zaman žrtve njenih najboljših sinov in hčera. Ponosna sem na vas, matere in žene, da ste ravno žrtvovali neizmerno ljubezen za našo hrabro vojsko. Ko okupator divja, ko gorijo vasi in odmevajo iz ječ obupni vzkliki, ko najboljši sinovi padajo za srečne dneve naše bodočnosti, je naša dolžnost, da združimo vse sile za našo svobodo (Množica je prekinila govor z vzklikom: "Izpolnili bomo!"). Pred tovarišicami materami in sirotami vam pri prelitih krvih njihovih žrtev prisegam in obljubljam, da jih maščujemo in da ne bomo mirovali, dokler ne izženemo poslednjega tirana iz svobodne slovenske zemlje, združene v federativni Jugoslaviji. Živela združena Slovenija v federativni Jugoslaviji! Živela NOV pod vodstvom maršala Tita! Živela bratska Sovjetska Zveza pod genialnim vodstvom maršala Stalina! Živeli angloamerikanski zavezniki in njih voditelji Churchill in Roosevelt!" V imenu ZSM je pozdravila množico tovarišica Fanika Marušič. Priznala je neizmerno predanost slovenske mladine do narodno osvobodilne borbe. Ta mladina se je zbrala danes tukaj, da to predanost še potrdi v prisotnosti naših velikih zaveznikov v času, ko naša NOV dosega tako velike uspehe.

Po končanih govorih je nastopila Korpusova in gralska skupina z izbranim sporedom. Žela je velike uspehe. Najbolj je bila množici všeč Klopčičeva igra "Mati". Ko so slišali, kako razlaga sin materi, kako radi in koliko žrtvujejo partizani, da osvobodijo svojo domačijo, svoj grunt in preko njega tudi naš veliki slovenski grunt, je bilo marsikatero oko rosno.

Manifestacija je bila sklenjena s petjem himne "Hoj Slovanci". Ganljivo je bilo videti sivca se starko in starce, kako se med mladino in pionirski polji iz dna srca: "Črna zemlja naj pogrezne, tega kdor odpada!" Zaradi odpadnikov, zaradi

izdajalcev so trpeli dolgo vrsto let. Zdaj pa ve
do, da bo vse izdajalce zadela pravična kazen.
Zato so prišli od blizu in daleč, da z mlajšimi
in najmlajšimi manifestirajo za novo Titovo Jugo
slavijo, enakopravno družino svobodnih narodov
Jugoslavije.

Naslednjega dne so vdrle na mesto zborovanja
sovražne edinice. Nikogar niso več našle. Vidle
pa so zavezniške zastave, ki so jim povedale, da
se ne borijo proti njim osamljene slovenske in
jugoslovanske čete, ampak da imajo pred seboj štiri
močne zaveznike. Iz napisnih tabel se jim je
režala njihova usoda: "Smrt okupatorju!", "Smrt
fašizmu!", "Smrt domačim izdajalcem!" Videli so
napise: "Živel maršal Tito!", "Živela svobodna zdru
žena Slovenija v federativni Jugoslaviji!", "Ži
vela oborožena enotnost jugoslovanskih narodov!",
"Živela nova Titova Jugoslavija!", ki so jim ja
sno izpričali voljo naroda, ki se ne da zlomiti,
ki se bori do končne zmage.

O VERSKI SVOBODI IN ZASEBNI LASTNINI

Odnos slovenske narodne, demokratične oblasti
do vere in cerkve ter du
hovščine je SNOS na svojem prvem zaseda
nju označil jasno in dosledno na ta način, da je
slovesno proglasil svobodo vesti kot
nedotakljivo osnovno pravico slovenskega ljudstva,
ki mora biti zajamčena. Načelo o svobodi vesti,
verizpovedi in bogočastja je OF slovenskega na
roda v vodstvu osvobodilnega gibanja dosledno iz
polnjevala. Nobenemu duhovniku se ni skrivil las
zaradi tega, ker je duhovnik. Svoboda veroizpove
di in opravljanja bogočastja je slej ko prej za
jamčena. Slovenska narodna oblast ne vrši prav
nobene protiverske propagande, ne odbija duhovni
kov od narodno osvobodilne borbe, temveč jim prav
nasprotno omogoča aktivno udejstvovanje. Vsem ver

nikom omogočeno popolno izvrševanje verskih opravil. Pa ne samo to, svojemu narodu zvesti katoliški duhovniki lahko v naših šolah nemoteno opravljajo verski pouk. Ustanovili smo Versko Komisijo, sestavljeno napol iz laikov, napol iz duhovnikov, zato da odpravimo vsa trenja med cerkvijo in med narodno oblastjo, da zajamčimo nemoteno bogočastje in z njim svobodo vesti. Na vsem slovenskem osvobojenem ozemlju se vršijo duhovniške konference, na katerih se obravnavajo vsa vprašanja glede pravičnih odnosov med slovensko narodno oblastjo in duhovščino, zlasti pa vsa vprašanja glede doslednega izvajanja načela o svobodi vesti, veroizpovedi in bogočastja. Toda to še ni vse. Narodno osvobodilna borba in narodna oblast navedene osnovne pravice že sedaj uveljavljata in sicer tudi s strani naših vojaških sodišč. Naša vojaška sodišča, ki so temelj za naša bodoča demokratična ljudska sodišča, sodijo z vso doslednostjo vsakega, ki ogroža osnovne pravice slovenskega ljudstva. Kakor naša narodna oblast zna streti in sicer neusmiljeno slehernega izdajalca, pa čeprav se odeva v črno suktnjo in skriva svoje zločinsko delovanje za mašniškim posvečenjem, tako ne štiti še tako visok položaj funkcionarja pred strogo obsodbo, če to zahteva interese slovenskega ljudstva in če so ogrožene z njegovim zločinskim delovanjem temeljne demokratične pravice. Naj navedemo samo en primer, ko je bil pred Idrijskim Področnim vojaškim sodiščem dne 25. VI. 1944. obsojen na prisilno delo bivši tajnik okrožnega odbora OF za Kanalsko okrožje, ker je javno napadal slovensko duhovščino ter sramotal versko svobodo slovenskega ljudstva. Politika Osvobodilne Fronte je slej ko prej ta, da se morajo z vso doslednostjo streti vsi narodni izdajalci, ki so v težki osvobodilni borbi zabodli nož v hrbet svojemu lastnemu narodu, pa če tudi skrivajo svoje zločinsko delovanje za duhovniškim poklicem. Drugo načelo pa je dosledno izpolnjevanje načela o svobodi vesti, veroizpovedi in bogočastja, ki mora biti zajamčeno za vse in proti

vsakomur.

Prav tako stališče zavzema OF tudi v vprašanju zasebne lastnine. Dokaz k temu je, da so med najvidnejšimi pristaši OF tudi imovitejši sloji, ki niso nasedli natolcevanjem belogardističnega časopisja, ki govori o nevarnostih komunizma, o "komunistični" OF, ki da ima namen spreminjati lastninske odnose. S prezirom in nasmehom - gredo preko klevet narodnih izdajalcev, ki v upanju, da razbijejo narodno enotnost, očitajo OF, da hoče postaviti načelo o nedotakljivosti osebne lastnine na glavo ter odvzeti vsem imovitejšim slojem premoženje. Čut solidarnosti in povezanosti vseh narodnih slojev ni bil v slovenskem narodu še nikdar tako živ, kakor danes, med težko osvobodilno borbo.

Pri vsem tem plemenitem delu sodelujejo tudi posedujoči sloji, pri katerih ni opaziti, da bi se bali strašila komunizma, ki jih bo po vojni razlastil, kakor jih straši belogardistična in plavogardistična propaganda. V skladu s tem osnovnim načelom o nedotakljivosti zasebne lastnine, ki jo povdarjajo nešteto krat s strani OF, pa tudi s strani Protifašističnega Sveta Narodnega Osvobođenja Jugoslavije, saj sta že dne 8. II. 1943. predsednik AVNOJ-a dr. Ivan Ribar ter vrhovni komandant NOV in POJ maršal Jugoslavije to variš Tito slovesno izjavila, da je zasebna lastnina nedotakljiva in da ima vsakdo popolno možnost lastne pobude v industriji, trgovini in v kmetijstvu, pa se to dosledno uveljavlja s strani naše narodne oblasti, zlasti tudi s strani naših vojaških sodišč. Vsaka nepravilnost, ki bi utegnila ogrožati to načelo se strogo zatiira ter krivce kaznuje. Iz prakse naših vojaških sodišč je znanih nešteto primerov, ko so bili strogo kaznovani vsi, in to ne glede na položaj, ki so skušali to načelo kršiti. Niso preganjane samo najmanjše tatvine proti civilnemu prebivalstvu, občutno so bili kaznovani tudi razni intendantni,

ki so izvajali v nezakoniti, odnosno nepravilni obliki rekvizicije in slično. Prav tako so bili najstrožje kaznovani vsi oni, ki so kršili nedotakljivost stanovanja in osebnosti.

Tako se že v kali težke borbe z okupatorjem strogo in dosledno zatira vsaka nezakonitost in nepravilnost. Pred vojaško sodišče je postavljen vsakdo, ki osnovnih pravic slovenskega ljudstva ne spoštuje. Vsak pošten človek ve in tako zlasti naše preprosto ljudstvo, da OF z vso doslednostjo v najtežjih razmerah izpolnjuje načela osvobodilnega gibanja slovenskega naroda in vseh narodov Jugoslavije. Uvaja pristno, čim bolj neposredno ljudsko demokracijo, kar največ možno svobodo posameznikov in išče najboljša pota za pravično sožitje vsakogar v naši narodni skupnosti.

Dr. Kobe Bože.

Du Suhki Krajini

Življenje Suhokrajincev je težko. Na njivi, v vrtu in na travniku je kamen. Ko jih gledaš, ka ko garajo od štirih zjutraj do enajstih zvečer, se ti zdi, da hočejo iz belih skal napraviti zemljo.

Posebno hudo je poleti. Vode strašno primanjkuje, ljudje pijejo kapnico, pomešano s slamo iz streh. Že od nekdaj je tu največja revščina doma. Vendar so zgovorni ljudje. Radi se pogovarjajo, le s težavo verjamejo v boljše čase. Vse prevečkrat so jih v ranjki Avstroogerski in potem v Jugoslaviji prevarili z lepimi obljubami. Vodovod, elektrika, ceste... Srečala sem starega možaka, pravega suhokrajiskega trpina, ki mi je pravil:

"Vidiš, kako sem slab in bolan. To pride od tega ker sem vse življenje delal kot živina, pa nisem nikoli imel prave krane. Vse dneve in noči sem kranpal po teh skalah, da bi si izkopal skromen košček kruha..."

In sredi skal in grmovja je počasi zrasel nje

gov dom. Brezštevilne težke kamne je izkopal, da bi pripravil prostor svojim njivicam. Šele po 50 letih se je lahko oženil. Potem se je družina množila, dela je bilo za vse dovolj, za v lonec pa ne vedno. Da so lahko sprosti plačevali davke in dolgove, so vsa leta redili po enega prašiča. Sicer bi jih pregnali, čeprav tiči toliko njihovega dela v tej domačiji.

"Težko boš verjela, pa se prav dobro spominjam, čeprav sem star 76 let, da smo le enkrat odinkrat klali doma prašiča!"

Tudi zdaj jim ne gre bolje, ker si lani sosedeje še niso pomagali med seboj in nikakor ni mogel dobiti semenskega krompirja. "Zdaj pa, če bi bil le malo mlajši in bolj pri nočeh," pravi, "bi pod to novo oblastjo bolje živeli, kot smo kdaj prej, čeprav je še vojna." Začudila sem se, da je tako pogumen, pa mi je začel praviti še o sebi.

"Veš, čeprav sem na pol gluh že od otroških let, bi šel strašno rad naprej v šolo. Učitelj me je imel najrajši. Pa ni bilo sredstev. Potem sem nekoliko bral. Bral sem natančno in pri tem vedno iskal jedro stvari." Zdaj je odšel v hišo in prinesel nekaj naših brošur ter dejal:

"To je prava resnica, kar tukaj piše! Zadnjič sem pa dobil "Slovenca" v roke. Trikrat sem ga prebral in trikrat ugotovil, da je dosti laži v njem. Zato imam rad tovariše partizane." Tudi druge Slované ima rad. Veliko lepega je bral o njih. Povedal mi je še, da je Nemeč držal že prižgano žveplenko v rokah, da bi mu zasmodil hišo, pa se vseeno ni pustil kupiti.

"Zdaj bo pa kmalu drugače. Le škoda, da bom tako betežen dočakal pravico." Ves nesrečen je bil starček, da nam ni mogel sam nabrati lepih češenj, ki jih je on vzgojil.

+ + +

Tukaj se zdaj nič več ne zgodi, da bi partizanu pred nosom zaprli vrata, kot se je to zgodilo lani. Tudi živila žene rade prodajajo naši voj

ski, kar imajo odvoč. Švabobranci in Nemci doživljajo tudi v teh krajih vedno slabši sprejem, ko pridejo na ropanje. Marsikatera žena jih že brez strahu nahruli. Tudi v poteptanih Suhokrajincih že raste narodni ponos in samozavest, saj so tudi o ni spoznali v partizanih nesebične borce za narodovo svobodo in boljše življenje.

Angela Ocepek.

Opomba uredništva: Suha Krajina je najbolj nerodoviten del slovenske zemlje, odtod tudi ime.

ŠOLSKA VRATA

SE BODO SPET ODPRLA

Slovenskemu narodu je lastna izredna žejja po razvoju in po napredku. Zato se ne smemo čuditi, če je bila prva misel, ko so odšli fašisti iz naših krajev, misel na slovenske šole. 25 let so učili naše slovenske otroke fašistični učitelji. Ni jim bilo mar, da bi se naši otroci kaj naučili, nasprotno so mislili, čim manj bodo znali, tem boljši sužnji bodo. Glavno je, da bodo zmogni nositi vojaško suktnjo. Ko je fašistično učiteljstvo odšlo, se je zdelo našim materam žal za vsak dan, katerega bodo preživeli otroci brez slovenske šole. Veliko željo, ki jih je spremljala dolgih 25 let so hotele uresničiti v par dneh. Narodno Osvobodilni Svet za Slovensko Primorje je mobiliziral vse slovensko učiteljstvo na Primorskem. Z velikim veseljem se je odzvalo njegovemu vabilu tudi nekaj učiteljstva iz drugih pokrajin Slovenije. Kljub temu je bilo še veliko pomanjnanje učnih moči. Zato so slovenske protifašistične žene izbrale iz svojih vrst tiste, ki so bile najbolj zmogljive in v katere so imele vse zaupanje, da se bodo z ljubeznijo in požrtvovalnostjo posveatile našim otrokom, katerim v tej borbi kujemo bodočnost. Bile so to preproste žene, kmacčka de-

kleta, ki so imele po večini samo par razredov ljudske šole, vendar se je na poznejših strokovnih sestankih in tečajih videlo, da njihovo znanje ne zaostaja za znanjem tovarišic, ki so obiskovale italijansko učiteljsko šolo. Iz tega se vidi vsa plitkost s katero so vzgajali fašisti učiteljestvo in preko njega mladino.

Z veliko ljubeznijo so se spravile tovarišice na dosedanje šolske sobe. Belile so in čistile. Še par slik, rože na okna, rože na mizo in mračna učilnica se je spremenila v prijazno šolsko sobo, kakor da bi hotela s tem prikazati razliko, ki bo med bivšo mračno in novo šolo. V mnogih krajih, kjer so šole požgane ali kjer jih ni, so si pomagale, kakor so vedele in znale, samo da se je vrnil pouk. Videla sem šolske sobice nad hlevom, tesne in nizke, a prijazno urejene in z rožami. Še bolj pa me je ganila "šolska soba" v neki skoraj-popolnoma požgani vasi. V sobi, v kateri je kuhalo in stanovalo pet številnih družin, je bilo postavljenih par klopi. V popoldanskih urah so šli vsi odrasli na delo, ali pa v kako drugo hišo, da se je lahko vršil pouk. In reči moram, da je ta šola pokazala izredno lepe uspehe. Naše učiteljestvo, ki stoji sredi naše borbe, je postalo otrokom res starejši tovariš, starejša tovarišica. Prikazovalo jim je vso veličino in vso težo naše borbe, prikazalo jim je, kaj vse starši žrtvujejo za svobodo in zato, da se bo otrokom godilo v življenju boljše, kot ce je staršem. Otroci niso hoteli stati ob strani. Pomagali so začeli pri delu na polju, saj morajo vendar delati namesto bratov, ki so v borbi. Na marsikateri partizanski njivi si videl učence in učiteljestvo pri skupnem delu. Otroci so nabirali zdravilne čaje za vojsko in bolnice, pomagali so pri raznašanju pošte itd. Vsi pa so se zavedali, da se je treba pridno, pridno učiti, saj je treba nadoknaditi mnogokaj, česar jim fašistična šola ni dala in da se je treba pripraviti za bodočnost, ki je njihova. Fašistični učitelji bi čudno gledali, če bi videli, kakšno razpoloženje je vlada

lo na šolah ob sklepu šolskega leta. Otroci so bili žalostni, da zdaj za nekaj časa ne bo pouka in marsikje na željo staršev s poukom sploh niso prekinili.

Kmalu se bodo šolska vrata spet odprla. Začelo se bo drugo šolsko leto, ki bo dalo nam in našim otrokom svobodo. Otroci se bodo z velikanskim veseljem vrnili v svoj drugi dom. Učiteljstvo se bo z še večjim veseljem vrglo na delo. V prakso bo zdaj preneslo to, kar se je naučilo v dveh Pokrajinskih učiteljskih tečajih ali pa v Okrožnih učiteljskih tečajih. Matere in žene! Pripravimo za novo šolsko leto naše otroke in naše učilnice. Povejmo otrokom, da se imamo naši vojski in oblasti zahvaliti, da imamo slovenske šole in da nam bo naša vojska kmalu, prav kmalu priborila svobodo, ko se ne bo več treba bati, da bi Švabi ali švabobranci motili naš pouk, požigali naše šole in pobijali ali aretirali naše učiteljstvo. Okolica, v kateri živi naša mladina, naj bo svetla in vedra, saj se v njej vzgajajo vedri in veseli ljudje, ki se ne bodo dali nikoli več vkovati v spone suženjstva. Skrbimo, da bodo naše učilnice snažne in prijazno urejene.

Slovenske žene in matere! Še na nekaj je treba misliti pred začetkom šolskega leta! Mnogo naših vasi je še brez šol, ogromno naših otrok je še brez pouka. Pomagajte pri ustanavljanju šol! Pripravljajte prostore, predlagajte naše najboljše tovarišice za učiteljice! Naš narod je znan po vsem svetu kot junaški narod, ki si je v najtežjih okoliščinah priboril svobodo. Naj bo znan tudi kot kulturnen, prosvetljen narod, ki si je sređi srđite borbe postavil šole in večerne tečaje, v katerih se vzgaja, da bo znal v svobodi izgraditi svojo domovino in razvijati vse svoje sposobnosti. Slovenske žene, teknujmo!

Eva.

TAKO SO TEKMOVALE GORENJSKE PROTIFAŠISTKE

Žene so teknovale prav v vsem delu. Povsod si

jih videl: pri mobilizaciji, na sestankih, na tro silnih akcijah, pri neumornem propagandnem delu, videl si jih, kako pripravljajo obleko za naše borce, kako skrbno pošiljajo v bolnice priboljške za naše ranjence, kako agitirajo za AVNOJSKO posojilo narodna svobode.

Največji uspeh pripada ženam Okraja N. v Škofjeloškem Okrožju. Vse ostale okraje so prekosile. One se ne le udele v odbori OF, temveč vse organizacijo OF tudi vodijo. In še nekaj! Njihov okraj se razlikuje od ostalih tudi po tem, da je postal najboljši okraj na Gorenjskem. V tem okraju že davno ni več moškega, ki bi bil sposoben za orožje, a ni šel v vojsko. Mobilizacija je bila izvedena do kraja. Žene so nadomestile moške v odborih OF, v Gospodarski komisiji, v delu na polju, prav povsod. Organizirale so obdelavo zemlje s skupno pomočjo in tako nadomestile moške sile, ne da bi pri tem trpelo gospodarstvo. V njihovem okraju za beloplavo gardo ni več kotička in celo oni zaslepljenci, ki so se podali v bele postojanke, se sedaj vračajo domov. Okrajni odbor OF, ki ga vodijo žene, je organiziral tudi šolski pouk in otroci tega okraja že hodijo v novo slovensko šolo.

Žene okraja N. so s svojim delom pokazale, kako zna žena nadomestiti moškega tudi v političnem delu in najtežjih poljskih delih ter onkrat za vselej razbile napačno mišljenje nekaterih, ki mi slijo, da se popolna mobilizacija ne more izvesti, ker bi po njihovem mnenju trpela zaledna organizacija. V okrajih, kjer prevladuje tako mišljenje, razumljivo ne morejo priti do izraza ženske sposobnosti in najvažnejše - mobilizacija stoji na mrtvi točki. Ti okraji pač ne bodo mogli tekrovati s pravkar opisanim okrajem N., dokler ne bodo našli pravega odgovora na vprašanje: kdo naj nadomesti mobilizirane moške?

Okrožni odbor SPŽZ Kamnik dobro razume potrebe naših tovarišic bork. Zato se je v tekrovanju zavzel, da posveti vso skrb tovarišicam v vojski. Vsem tovarišicam Šlandrove brigade je preskrbel perilo. Poleg tega pa so tovarišice iz Kamniškega

okrožja poslale vojski preko 200 toaletnih vrečic z milom, zobnimi ščetkami in pasto, z glavni ki, brisačami in podobnim. V delu za tovarišice borke se je še prav posebno izkazala po svoji inicijativnosti in iznajdljivosti tovarišica Zdenka, članica OO SPŽZ in OO OF Kemnik.

Za porast svojih vrst so napravile največ tovarišice iz Okrožja Jesenice. V času tekmovanja so samo v odbore SPŽZ pritegnile preko 600 žena, ki delujejo v strogo ilegalnih prilikah, med tem ko je v vse delo, predvsem v delo za našo vojsko zajeto še več žena.

Naši so mobilizirali v Jeseniškem okraju. Mnoge žene so jih presenetile s svojim zadržanjem. V neki hiši se je mož leno obotavljal in mrmral. Toda žena ga je opozorila, naj bo boljuren, "kaj ti tovarišem se mudi". Očividno ni bila zadovoljna z možjevo neodločnostjo. Predno je odšel, je hotel iz nahrbtnika vzeti nekaj perila, ker se mu je zdelo škoda preveč nositi s seboj. Žena pa ga je prestregla in ga z resnim glasom opozorila na njegove bodoče tovariše, stare borce, ki bodo morali njegovo odvišnje perilo potrebovali. Naši partizani so drug za drugim spoštljivo ponavljali: "To je prava žena".

Prav narobu nemške postojanke v okrožju Škofja Loka sta dve ženi srečali dva kaj čudna popotnika z orožjem. Njuno nerodno obnašanje in povpraševanje po nemški postojanki je kazalo, da nista domačina in da nekaj ni v redu. Kaj, če nista to dezerterja! Brž se domislita naši ženi. Povabita ju v hišo in jima hitita pripravljati palačinke. Dobro zamišljena pretveza jima je dala toliko časa, da sta obvestili o zadevi najbližje ga obveščevalca. Zadeli sta! Tujca sta bila dezerterja iz brigade. Kmalu sta povešenih glav capljala pred obveščevalcem, toda ne v smeri njune prejšnje poti, temveč nazaj v brigado pred vojaško sodišče.

Tekmovanje je bilo polno najrazličnejših primerov, ki kažejo, kako se je naša žena v bojni in trpljenju prekalila v ponosno, samozavestno in

borbeno ženo. Ti primeri so obenem tudi vzgled o
nim ženam, ki še niso doumele svoje vloge v dana
šnjem dogajanju, aktivistom pa so spodbuda za še
bolj vztrajno in vsestransko politično vzgojo že
na.

Iz dopisa tovariša Bogdana Oselnika.

SLOVENSKA BENEČIJA SE PREBUJA

Benečija je tisti del slovenske zemlje, ki je
najbolj okusil tujčev jarem. V Benečiji kraljuje
1500 m visoki očak Matajur. Z enim očesom gleda
na visoke tolminske planine, na visoki Krn in na
Gregorčičevo Vrsno, z drugim pa zre v nepregled-
no Furlansko nižino. Okrog sebe vidi Matajur pri
jazne beneške vasi, ki so raztresene po gričih.
Polj vidi le malo, pač pa senčne kostanjeve goz-
dove in precej strme senožeti. Ponekod so tudi
murvini nasadi, katere rabijo za rejo sviloprejk,
katerim pravijo tu "kavalirji". Kostanji so glav-
ni beneški pridelek. Zamenjavajo jih za furlan-
sko žito, za tolminski sir in za briška vina.

Beneško revščino so znali okupatorji dobro iz-
rabiti. Od leta 1866., ko je prišla Benečija pod
Italijo, je dala služkinje za italijanska mesta,
delavce in delavke za italijanske tovarne. Pred-
vsem so znali izrabljati Benečijo fašisti. Lahko-
vernemu ljudstvu so obljebljali ceste, izboljša-
nje gospodarskih razmer, znižanje davkov, šole i.
t.d. Zato so pa zahtevali od Benečanov, da so ob-
lekli vojaške, fašistične in karabinerske suknje.
Na stotine jih je padlo za fašistični imperiali-
zema svetovnih bojiščih, doma pa so še vedno
ostali brez cest, brez kruha, vsako jajce, kokoš
in tele so morali prodati, da so plačali davke.
Posebno je zadelo beneške Slovence, ko so jim le-
ta 1930. prepovedali slovenske pridige, slovensko
cerkveno petje in poučevanje verouka v slovenšči-
ni. Povsah so pripovedovali, da so takrat vsi
jokali. Največ pa so fašisti grešili nad Beneči-
jo, ko so jeseni leta 1943 vtihotapili med njho

ve partizane domobrance in fašiste, ki so ime i nalogo z ropanjem in surovim vedenjem onemogoč = ti partizansko gibanje med beneškimi Slovenci. Na ši so to nakano kmalu razkrinkali, vendar je os = talo med domačini, ki so bili že tolikokrat разо čarani, nezaupanje do partizanov. V zadnjih mese cih se je to nezaupanje poleglo. Kot da so se be neškimi Slovencem odprle oči. Povsod zahtevajo, da pridejo naši partizani, naši aktivisti. Z veli = kanskim navdušenjem je bila sprejeta korpusova i gralska skupina, ki je priredila po vaseh niz mi tingov. Povsod so tudi nas ljudje prijazno poz = dravili. "Zdravo, tovarišice", ali "Smrt fašizmu". Nikjer se nam ni zgodilo več tako kot neki tova = rišici, ki je pred meseci prodirala v Benečijo. Šla je mimo moža in ga pozdravila: "Smrt fašizmu!" Možak, ki pozdrava ni poznal in ni razumel ji je prijazno odgovoril: "In tebe!", to je "In tebi!"

Pred kratkim je dobila Benečija svojo prvo do mačo partizansko četo. Tovariš Joško, ki je zbral prostovoljce za to četo, je z velikim ponosom za gotavljal, da ne bo mesec dni, ko bo imela Bene = čija svojo brigado sestavljeno iz samih domači = nov. Pred kratkim je bil miting, katerega je pri redil Briško-Beneški odred in domača četa. Na tem mitingu so prvič nastopile tudi domače tovariši = ce z recitacijami, pevsko točko in igrico "Skri = vač". Za Benečijo je bil to velik doživljaj, saj doslej beneške žene niso bile vajene drugega kot garati. Tiste, ki so služile po italijanskih me = stih, kakor one, ki so ostale doma, so bile suž = nje dela. Nikjer nisem videla, da bi žene toliko in tako težko garale kot v Benečiji. Žena je mo = rala biti doma, morala delati na polju in nositi seno s strmih senožeti. Ni poznala nobenega raz = vedrila razen nedeljske poti v cerkev. Zdaj pa so tovarišice prvič javno nastopile. Lice so jim gorela, ko so stopile na pozornico, vendar so se zelo dobro odrezale, četudi so govorile z beneš = kim naglasom. Imele so dva širša ženska sestanka, katerih so se udeležile tovarišice iz raznih va = si. V zelo živahni debati so izrazile svoje tež =

nje. Beneške žene se zavedajo, da morajo same se bi in vsej Benečiji priboriti boljšo bodočnost, zato so pripravljene, da bodo pridno sodelovale v naši borbi, predvsem pa, da bodo vplivale na moške, da bodo šli kot prostovoljci v našo vojsko.

Težka borba za svobodo, ki je zajela ves slovenski narod, je pognala korenine tudi v Benečiji. Vsa Benečija je edina v sovraštvu do okupatorja in švabobrancev. Nič več se ne boje izdajstva, ko pojo po vaseh in gričih, da odmeva daleč naokrog naša pesem "Nabrusimo kose", ki se jim je od vseh najbolj priljubila.

OBVESTILO RDEČEGA KRIŽA SLOVENIJE

Naš novo ustanovljeni Rdeči križ Slovenije (RKS) vrši poleg drugih važnih nalog tudi posredovanje pisemske pošte med svojci in vojnimi ujetniki, interniranci itd., ki se nahajajo v sovražnih ali nevtralnih državah in naravno tudi med svojci in pripadniki naše vojske, ki se nahajajo v zavezniških državah. Ta pisma se oddajo pri krajevnih edinicah RKS odprta, napisana morajo biti s črnilom in naj vsebujejo le kratka obvestila družinskega značaja. Krajevne edince odpošljejo pisma v večji kuverti ali zavojčku neposredno na Glavni odbor RKS 6-26.

Poizvedovalni odsek je istotako že začel poslovati, zaenkrat pa vrši poizvedbe o pogrešanih le na ozemlju Slovenije in Jugoslavije. Poizvedovalni list se dobi pri krajevnih edinicah RKS in naj bo čitljivo izpolnjen v dveh izvodih ter istim, potem kakor pisma poslan Glavnemu odboru RKS.

Čim bo dana možnost poizvedb o pogrešanih tudi v inozemstvu, bomo našo javnost takoj obvestili.

Glavni odbor RKS.

VSE ZA DOKONČNO ZMAGO!

NAŠI OTROCI SO ODPOTOVALI V ITALIJO

V teku dveh mesecev je odpotovalo iz Jugosla-
vije v Italijo 775 otrok. Avioni so odpeljali v
okrevališča otroke onih, ki so jim starše pobili
ustaši in Nemci, ki so jim starši pomrli od tira
sa, ki se bore v vrstah NOV, ki so pomrli v ne-
ških taboriščih. Otroški domovi po vsej Jugosla-
viji so bili prepolni takih malčkov, ki so v naj
nežnejši dobi spoznali, kaj je gorje. Danes se v
dobro uredjenih zavetiščih vesele sonca in svobo-
de, veselje se svojih novih oblek, ob dobro pogr-
njenih mizah se popravlja njihovo zrahljano zrav-
je. Brezskrbno pričakujejo na novih igriščih in
šolah vrnitve v osvobodeno domovino.

MLADINSKI DOM

Pravkar je bil ustanovljen Mladinski dom za
tiste otroke, ki so brez staršev in sorodnikov. Ta
dom stoji na lepem kraju, kjer je prostora za naj-
manj 200 otrok do 15. leta. V Mladinskem domu bo
samostojna ljudska šola in otroški vrtec. Taki do-
movi se grade tudi po drugih krajih Jugoslavije,
da so bodo vanje zatekli vsi otroci, ki so jim o-
kupatorji in ustaši pobili starše in so doslej
brez hrane in strehe tavali okoli.

Posluje tudi že Posredovalnica za delo in za
poslilcev za vso Slovenijo. Ta pošilja ljudi na
delo v kraje, kjer delovne sile primanjkuje. Ta-
ko tudi preskrbi mnogim potrebnim zaslužek. Ker
so potrebe tako velike, je bila ustanovljena tu-
di podružnica, ki dela blizu slovensko-hrvaške me-
je.

DOMOVI ZA ONEMOGLE STARCE

Odsek za socialno skrbstvo pri Predsedstvu

SNOS je pričel ustanavljati prepotrebne domove za onemogle stare ljudi. Sedaj delajo že trije taki domovi, v katerih živi preko 300 ljudi, ki zaradi starosti ali česar drugega ne morejo delati. Ko bo le mogoče, bo odsek te domove povečal, tako da bodo lahko v njih dobili streho vsi, ki so jo potrebni.

Iz naših slovenskih mest

T r s t

13. 7. je blagoslavljal tržaški škof žrtve bombnega napada. Na pokopališču je bilo več ti-soč-ljudi. Kar naenkrat so začeli klicati: "Smrt o kupatorju, hočemo mir! Ne vidite, da nas bodo vse pobili! Možje, Tržačani, kaj še čakate? Zganite se!" Drugi dan je val ogorčenja še narasel. Zjutraj so začeli pokopavati mrliče. Zaradi velike vročine je bil smrad neznosen. Nekateri so pomislili velike vsote, da bi njihove mrliče prej pokopali. Ljudje, ki so to videli, so se zgražali nad vodstvom, kričeč: "Kaj, tudi tukaj se bo začela črna borza? Tiste, za katere dobite denar, prej pokopljete, reveži pa morajo čakati. Pa pišete, da so v Rusiji barbari! Vi ste barbari, vi!" Stražniki, ki so stali ob strani, so skomigali z ramani, se pritoževali nad slabo organizacijo in dajali ljudem prav. Nemški vojak je pristopil k ženi, ki je jokala ob rakvi svojcev in jo je hotel tolažiti. Odpodila ga je rekoč: "Zgubi se, podlež! Vi ste krivi našega gorja!"

G o r i c a

Švabobranci so priredili veselico z izbranim sporedom. Ljudem pa ni delalo skomin. Dvorana ni bila polna, čeprav so na to prireditve povabili švabobranci iz Trsta, Ljubljane, Logatca, Postojne itd., ker so se bali, da bi bila sicer dvorana prazna. Naše inteligence pa ni bilo, razen ti

stih par, ki so bili prisiljeni. Gospod Fajfar je imel zelo lep govor v strogo nacionalnem duhu in udrihal čez vse, kar ni slovenskega in še posebej domobranskega. Kar naenkrat pa je spremenil smer in prisal poslušalcem tiste srečne dni, ko bodo do mobranci ramo ob rami z nemško vojsko zavojevali zmago nad Evropo.

Kakor drugod se je tudi v Gorici nemška mobilizacija dobro iztekla - ampak za partizane, ne za Nemce.

L j u b l j a n a

Domobranci so sklicali v mestu protikomunistično zborovanje. Njihov "uspeh" je bil ta, da je naša borbena Ljubljana jasno pokazala, da jih ne mara. Da bi napolnili Kongresni trg, so uvedli iz dajalci kontrolne listke, katere je moral vsak pri zborovanju oddati. Vsak je vedel, kaj ga čaka, če ne odda kontrolnega listka. Toda znali so si pomagati. Oddali so listek in v masah izginili. Nekaterim ni bilo mogoče uiti. Poslušati so morali govore, ki so ostali brez odziva, le kakih sto plačanih kričačev okrog tribune se je oglašalo. Po govoru "slovenskega voditelja Rupnika" so začeli odhajati še tisti, katerim se deslej ni posrečilo, kljub temu, da še zdavnaj ni bilo konec spreda. Dr. Puš je moral po mikrofomu pozivati ljudi, da naj vztrajajo do konca. Odhajajoči se na ta glas vpijočega v puščavi še ozrli niso. Šli so domov z zavestjo, da so bili priča kričečega poraza ljubljanskih švabobrancev.

M a r i b o r

Žene in dekleta pridno delajo za partizane. Ne strašijo se ne zaporov, ne mučenja. Dvakrat so že zborovale v osrčju tega mesta, v katerem kar mrgoli špijonov in gestapovcev. Zborovanje je trajalo vso noč. Posebno požrtvovalne so pri nabiranju prispevkov za žrtve nemškega terorja. Na deset tisoče RM (nemški denar, 1 RM je 5 lir) so nabrale in po razdelile med tiste obubožane družine, ki so jim Nemci postrelili očeta ali mater ali obadva, ali

ju pa internirali oziroma zaprli. Tudi v zapore in internacijo pošiljajo zavoje z živili. Časopise OF raznašajo skoro same žene. Časopisje roma iz Maribora skozi vasi ob Dravi do Ptuja in dalje do Pragerskega in preko Slovenske Bistrice zopet nazaj v Maribor in še vedno je tako ohranjeno, da ga je mogoče brati. Kdor odhaja iz Maribora v partizane, mu zvezo preskrbe žene. Kadar je treba partizane in aktiviste prenočiti, poiščejo stanovanje žene. Naravnost neverjetno je zaupanje v poštenost vseh Slovencev v Mariboru. Ne-ka žena je morala preskrbeti stanovanje. Napotila se je k slovenski družini, ki je sicer ni prav nič poznala, kakor tudi oni niso poznali nje. Stočila je do njih in jim preprosto rekla: "Ali bi vzeli nocoj naše ljudi na stanovanje?" S tem je bilo vse dogovorjeno in urejeno.

NAŠI DOPISI

Pismo iz goriškega zapora

Ljuba tovarišica!

Nimava besedi, s katerimi bi se ti zahvalile za vse, kar si nama poslala. Do srca naju je gnila tvoja dobrota. Bog naj ti vse stotero povrne. Oh, kako hudo se je ločiti od doma od vseh dragih in od dela za narod. Da draga, trpiva, a nič za to, saj veva za kaj trpiva! Saj mora biti vsaka zavedna Slovenka pripravljena žrtvovati vse, tudi svoje življenje za svoj narod. Upajmo, da se bomo kmalu spet videli in sicer takrat, ko bo že naš slovenski narod prost, ko bomo že svobodni. Pozdravi vse tovariše in tovarišice, tebe pa še posebej pozdravljata in poljubljata

Zorka in Karlina.

VSI V PARTIZANE!

VSE ZA PARTIZANE!

PISMO ŽENI

V tišini gozda vetru prisluškujem,
pozdrav za te mu vroč izročam.
In z zvezdami zvečer se pomenkujem
o bližnji sreči misli jim izročam.

Ko ti prisijejo skoz naše okno,
naj povedo ti o vseh mojih potih;
Premeril marsikatero stezo sem samotno,
križaril po dolinah in po mračnih kotih.

Odkar več nismo skupaj, morda pozabila
si na besede, ki sem jih govoril.
In hčerkama nisi morda sporočila
kot ob slovesu sem te opozoril:

Če morda tu me zakopali bodo,
spolnile vendar bodo se vse želje,
šel sem se borit za nas vseh svobodo,
za vas, za vse otroke naše zemlje.

Če pa se vrnem, bomo srečni skupaj.
Živeli bomo v hiši tej ponosni
z zgrajeni iz žrtev tistih, ki so padli tukaj,
in poslušali zmage spev zanosni.

Jošt.

GOSPODINJE IN MATERE V TEKMOVANJU

Danes se nahajamo vsi v dobi tekmovanja. Torej tudi me gospodinje in matere ne bomo izostale. Marsikatera se bo vprašala: S čim bomo tekmovale? Pomislimo, da je danes nad polovico gospodarstev v ženskih rokah, torej je v velikem delu odvisno od nas tudi splošno gospodarstvo. Pokaži mo narodu in našim možem, da nismo samo enakopra

vne, ampak tudi enakovredne, torej pridne in raz-
zumne.

Skrbele bomo, da ne bodo naše kmetije prav
nič zaostale za tistimi, ki jih vodijo in obdelu-
jejo možje. Obdelati in pridelati moramo prav to
liko kot oni. Tako bomo lahko z veseljem in po-
nosom zajemale od lastnih pridelkov in pomagale
naši vojski.

Tudi "Posojilo svobode" smo dale in še bomo
dale, prav kot gospodarji. Saj ne kadimo in ne
pijemo, torej prihranimo. Prihranke bo pa vsaka
dobra gospodinja naložila na obresti. Tako bomo
prinesle zasluge domu in domovini, obenem pa poka-
zale svojo energijo, s katero izpolnjujemo svojo
dolžnost.

Me pa ne bomo prenehale s tekmovanjem, ko se
zaključí ta doba. Saj smo gospodinje, žene in ma-
tere. Torej tudi na deco ne bomo pozabile. Skrbno
bomo vzgajale mladino, da zgradimo iz naših si-
nov krepostne možje in iz naših hčera plemenite
žene, kakršnih narod potrebuje.

Vipavska žena.

Zahvala tovarišicam

Glavni sanitetni
E K O N O M A T .
Položaj, 20.7.44.

Okrožnemu odboru SPŽZ Brkini

— Potrjujemo prejem sledečega materiala, oziro-
ma blaga za naše bolnice:

Prepečenca.....	380 kg
riža.....	120 "
sladkorja.....	40 "
makaronov.....	80 "
raznih drobnarij, marmelade, piškotov, mila	310 "

Za vsa ta darila se vam v imenu naših ranje-
nih tovarišev najtopleje zahvaljujemo!

Smrt fašizmu - svobodo narodu!

Politkomisar:
Ovetko

Šef GSE - major:
Ivanov.





